

van den heer
eeren Direc-
ten heer
stellen.
we onstans
leen te doen
iten mede te
tie zelve hier-
pieel moeten
ken we echter

eraren aan de
Theologische
meritaat van
dienden, ver-
in hun nieuw
gleeraren aan
id, zullen dit
en; Dr. P. A.
6 December
ag 13 Decem-
houden. De
fische School
vacantie; Dr.
seksra zullen
dag houden,
Januari, de
gs, de andere

gegedeeld, dat
waarin dusver
gegeven, heeft
kstra, zoodat
vakken en de
philosophie zal
in deze ver-
wat ons ver-
lent, dat Dr.
sie heeft, zal
gische School
het zal hem
op dit gebied
Alleen zou de
ook door den
Wielenga in
teld wordt, of
sor daarmede
neemt en of
de Zending
zijn recht zal
Dr. Hoekstra
oor de philo-
aangewezen
het, dat Prof.
vakaf te staan,
die Dr. Hoek-
doorloopen, zal
wel in staat
geven, zonder
el schade lijdt.

Bijbelvertaling
toom besloten
en schrijven te
or te zenden
raaria de Ker-
tekt, dat enkele
In de gebrui-
voor onzen
de Kerkeraad
leuwe vertaling
bestaande ver-
werk werd op-
godvruchtige
karakter der
ga.

verzoek van
hier zekers niet
het ons, dat
m uit het oog
revisie-arbeid
schied is door
per en Dr. F.
gave van de
leverd en waar-
le juist om de
die niet meer
gangbaar zijn.
Vermeedelijk
is antwoorden,
er behoefde op
godvruchtige
id reeds is ge-
de Kerk van
st daarom be-
en arbeid geen
De Kerkeraad
lvan genoemde
villen beschou-
kerkeraad mee-
ver genoeg is
nieuwe revisie
het verzoek
dan had toch
Hoogleraren
nogen gewezen
enen te worden
revisie niet
s dat dit ker-
aan den Ker-
et persbericht

schrijven van
el ons het vol-
n De Heraut.

in plaats in uw

ik in het jongste
naam genoemd,
en spreekt Prof.
dat u bij een
alsot de Vrije
voor de Theo-
rol zou hebben
mijnerijds, die
wordt met wat
zomer in De

Fabius, dat er
an gedacht is,
en of te denken
de ten volle dit

Toch geeft u toe, dat u gedoeld hebt op
een uiting mijnerijds in de Pers, al doelde u
daarop niet alleen; en dat u die uiting mijner-
ijds, zij het niet uitsluitend, dan toch ook, in
verband bracht met het schrijven van Prof.
Fabius.

Ik verklaar, er niets van te begrijpen.
Wat aangaande mij of mijn woorden wel
veranderd of gedacht wordt, weet ik niet.
Maar wel weet ik, dat ik nergens één woord
geschreeven of gezegd heb over bemoeienissen der
Vrije Universiteit met bemoeienissen voor de
Theologische School, veel minder, dat de Vrije
Universiteit „een min nobele rol zou hebben
gespeeld“.

Of deze of een dergelijke uitdrukking ergens
in onze Pers is voorgekomen, behalve in *De
Heraut*, is mij niet bekend. Maar zeker is, dat
door mij een dergelijke uitdrukking, of eene,
die daarop ook maar in de verte gelijkt,
of waaruit iets van dien aard is af te leiden of
op eenige manier te maken is, nergens en nooit
gebruikt is.

Hoogachtend,
Uw dienstw.,
J. C. SIKKEL.

Amsterdam, 13 Nov. 1912.

Welke uitdrukking van Da. Sikkels door
Prof. Fabius met ons artikel in verband
werd gebracht, weten we niet en we moeten
het antwoord daarop aan hem overlaten.

Wat ons zelf betreft, bestaat er een mis-
verstand, dat we gaarne willen opheffen.
We hebben niet beweerd, dat het verrijft,
dat de Vrije Universiteit bij de bemoeienissen
te Kampen een minder edele rol zou gespeeld
hebben, met zoovele woorden door Da.
Sikkels zelf was uitgesproken, maar alleen dat
onze opmerking mede zag op wat door hem
over deze zaak geschreven was. De
zaak is nl. deze — en er bestaat geen het
minste bezwaar om dit thans openlijk mede
te deelen, — dat in het land algemeen
het gerucht verspreid was, dat de Vrije
Universiteit sterke pressie had uitgeoefend
op de voor Kampen benoemde hoog-
leraren, opdat dezen bedanken zouden
en daardoor de Theologische School ver-
plicht zou worden met de Theologische
faculteit saam te smelten. Van meer dan
eene zijde werd dit gerucht ons overge-
bracht en daarop doelde ons artikel. Ver-
meedelijk werd tot dit gerucht aanleiding
gegeven door wat Prof. Fabius in de
Standaard had geschreven, die eerst de Sy-
node ontrief tot bemoeienis over te gaan
en daarna, toen de benoemden bedank-
ten, hierin een aanwijzing voor de Sy-
node zag, om met de bemoeienis niet
voort te gaan. In verband hiermede nu
trok onze aandacht, dat Da. Sikkels in
zijn blad van 5 Oct. 1912 in een artikel over
de Theologische School schreef, na eerst
het bedanken van Dr. Wielenga vermeld
te hebben: „Almeer dreigen de Gerefor-
meerde Kerken zoo de dupe te worden
van de tegenstelling tusschen haar Theo-
logische School en de Vrije Universiteit
der Vereniging voor Hooger Onderwijs,
en na een breede uitwending over de miserie
aan deze bemoeienissen verbonden, waarbij
ook sprake was van pressie op Dr.
Wielenga uitgeoefend om te bedanken,
„omdat de opheffing der School anders
tegengehouden werd,“ daarop volgen
liet: „Heel deze loop van zaken is in
strijd met de eer der Gereformeerde Ker-
ken en met de eer der Theologische School.
De Vrije Universiteit moet noodzakelijk
op deze wijzen schade lijden in de alge-
meene waardeering der Gereformeerden,
die zij behoeft.“ Zeker voegde Dr. Sikkels hier-
aan toe: „al staat deze Universiteit zelve
ook buiten al deze dingen“, maar dit laatste
was alleen het constateeren van een feit,
dat van zelf sprak, want ieder wist wel,
dat de Universiteit *als zodanig* in de zaak
der bemoeienissen geen enkelen stap had
gedaan. We meenden daarom, dat ook
Da. Sikkels doelde op het gerucht, waarover
we boven spraken en met het oog daarop
schreef, dat de Vrije Universiteit, al stond
ze officieel „buiten deze dingen“, toch door
hetgeen achter de schermen bij deze be-
noemingen gebeurd was, „schade had
geleden in de algemeene waardeering.“
Hebben we hierin ons vergist, dan is dit
ons des te aangenamer.

Dr. H. H. K.

Waarom?

1. Dr. B. WIELINGA Post Tenebras....
Open Brief aan een vriend te Kampen. Uitgever
W. ten Have, voorheen Hoveler's Boekhandel,
Kalverstraat 154, b. h. Spui, Amsterdam, 1912.
In dit goed geschrevene vlagschrift zet
Dr. WIELINGA de redenen uiteen, waarom hij
de bemoeienis tot hoogleraar aan de Theo-
logische School te Kampen eerst aangenomen
en er later voor bedankt heeft. Hij heeft voor zijn
brochure den onderwerpsnaam open-brief-voer-
gekozen, omdat hij daardoor „eenigszins tegen
verkeerde opvatting aangaande de bedoeling van
zijn schrijven gewaarsborgd wordt“.

Dit schrijven draagt in sekeren zin het karakter
eener confidantie.

Het getuigt van een persoonlijke strijd en
geeft een persoonlijk oordeel.

„Ik heb“, zoo verklaart de briefschrijver,
„niets anders willen doen dan eenvoudig zeggen,
wat er in mij is omgegaan in de dagen van
strijd, die aan mijn besluit voorafgingen, en wat
mij ten slotte tot bedanken bewoog.“

„Nu, na den duisternen deliberatietijd (post
tenebras), gevoel ik behoefte een antwoord te
geven, waarin de motieven mijner beslissing
naar voren treden.“

„Een verantwoording geef ik niet.
„Maar daarom zal men het in mij toch bil-
lijken, dat ik gaarne mijn daad door mijn
vrienden, ook door de kerken, die mij riepen,
recht beoordeeld zie.“

Het wil mij voorkomen, dat de geachte
schrijver de vervulling van dezen wensch met
zijn publicatie bevordert.

Maar men lese zelf dit, met de waardig-
heid, die aan den ernst der zaak waarom het
gaat past, geschreven, hier en daar ook door
humor weldadig aandoende, stuk. Wat dien
humor betreft denk ik o. m. aan de wijzen, waarop
W. vertelt van de brieven welke hij ontving
om hem op zijn *plicht* te wijzen en welke *plicht-*
vermanende brieven dan niet alleen vaak vlak-
tegenstrijdige adviezen, maar bij overeenstem-
mende adviezen, ook vaak vlak-tegenstrijdige

motieven gaven voor de oplossing van het ge-
val.

Onder die motieven trof mij dat van dien
broeder, volgens wien aannemen voor Dr.
WIELINGA *plicht* was, omdat hij, als hoogleraar
te Kampen, „zou kunnen medehelpen het be-
staan der school beter tot een goed einde te
brengen, om dan na volbrachten arbeid“ (alias
moord) teekent W. zelf hier terecht bij aan —
„tot het predikambt weder te keeren.“

„Dit advies kwam niet van de vrienden der
school“, zet hij tusschen twee haakjes achter
zijn vermelding van dit zeker niet christelijk-
geformeerde ethische motief.

a. Dr. P. A. E. SILLEVIS SMIT. STRIJDEN VOOR
HET GELOOF.

Afscheidspredicatie gehouden te Amsterdam
in de Keizersgrachtkerk den 13en November
1912. Uitgever W. Ten Have, voorheen Hoveler's
Boekhandel, Kalverstraat 154, b. h. Spui,
Amsterdam 1912.

De prediker laat hier een kort en sober
persoonlijk woord voorafgaan. Als hij daarin
wijst op de lichtrijde, waardoor het pijnlijke
van de scheiding wordt verzacht, heet het onder
meer: „wij zijn gewoon, om de terreinen te
onderscheiden van Kerk en Universiteit, van
dienst des Woords en Theologie, van het
institutiële en het organische leven van de
gemeente des Heeren. Maar wij sluiten ook
niet het oog voor den nauwen samenhang. Het
zijn dezelfde geloovigen en belijders, die in hun
kerkelijk leven den Heere dienen naar Zijn
Woord en die op het veld der wetenschap de
Vrije Hoogerschool hebben gesticht, die zij de
honne mogen noemen. De tekst van deze af-
scheidspreek is ontleend aan Judas 3: „U
KERMANEN, DAT GIJ STRIJDT VOOR HET GELOOF,
DAT ENMAAL DEN HEILIGEN OVERGELEVERD IS.“

Na een duidelijke en zakelijke toelichting
krijgen wij als thema: *De gemeente des Heeren
geroepen om te strijden voor het geloof*, voor
welke roeping aan als gronden worden aange-
voerd: de waardij, die dit geloof bezit; de ge-
meenschap, die wij aan dit geloof hebben; en
den tegenstand, waartegen dit geloof moet ge-
handhaafd.

Ook in deze preek toont Dr. SILLEVIS SMIT
dat meesterschap in de homiletische kunst,
hetwelk voor het door hem weldra te aanvaarden
professoraat in de „diakonologische“ of „ambte-
lijke vakken“ sulc goede verwachtingen geeft.

Wat minder aangenaam aandoet is, dat de
andere zoo smaakvolle uitgever, de laatste pagina
als advertentieblad gebruikt heeft.

3. PIKSON'S VLUCHTHERUPELZANGEN. Neerland's
Zangbundel voor het Christelijk gesl. W. TEN
HAVE v/a. Hoveler's Boekhandel. Amster-
dam 1912.

Van deze ZANGEN van den President-Direct-
tor der Helderingsgestichten, reeds vroeger door
mij hier besproken, is thans een tweede druk
verschenen die met veertig nieuwe ZANGEN ver-
meerdert is.

In zijn voorbericht bij den eersten druk
schreef Dr. PIKSON: „Verscheiden zangen zijn
bewerkingen van gedeelten der Schrift in meer
of min vrijen vorm, terwijl er ook vertalingen
in voorkomen vooral van liederen door J. S. Bach
gegeven.“

PIKSON zong deze zangen niet alleen voor
zijn huis, maar ook voor zijn volk. In een ge-
dicht uit 1880, dat als *Opdracht* vooraan staat,
bidt hij:

Daar trille in haar een zombere bas,
Wanneer de vele en zware zonden
Mijns volks uw godlijk hart doerwonden,
Waarvoor ons oog te lang gesloten was.

Doch ook:

Maar als nog hooger toetsen aan,
Waar dankbare toonen, vreugdepalmen
Ea ruichende Evangeliegalmen
Vol teedere melodie in samengaan.

Deze zangen zijn, vooral sedert de goedkope
uitgave, die in tien dagen was uitverkocht,
door ons christelijk publiek met sympathie
ontvangen.

Het ware te wenschen, dat men er ook
sympathie voor kon wekken bij ons niet-christelijk
publiek.

Mischien kan deze nieuwe druk daarbij
helpen.

Deze druk toch is op sulc 'n wijze ingericht,
dat de VLUCHTHERUPELZANGEN er in 6, afzonderlijk
te verkrijgen bundels, in verschijnen en wel:

1°, de 200 zangen met begeleiding;
2°, de 40 nieuwe zangen met begeleiding.
(De eerste druk gaf 160);

3°, de 200 zangen 2-stemmig zonder be-
geleiding;

4°, de 40 nieuwe zangen 2-stemmig zonder
begeleiding;

5°, enkel tekstboekjes der 200 liederen, zonder
muziek;

6°, verschillende liederen voor school-
en Zondagschoolgebruik, voornamelijk voor de
feestdagen, op losse vellen, enkel melodie zonder
begeleiding.

Het wil mij voorkomen, dat, bij wijze van
evangelisatie-middel, onder ons lager, maar ook
onder ons hooger niet-christelijk publiek, een
meer der 6 bundels dienst zou kunnen doen.
Dan, hoe dit zij, de heer PIKSON en zijn uit-
gever hebben allereerst aan velen christenen
met dezen tweeden druk een dienst bewezen.

„In kringen, waar tot dusver, nevens onze
wonderchoone koralen, bijna uitsluitend liederen
van SANKEY en soortgelijke bekend zijn, heb ik
aldu de van God geroepen kunstenaars trachten
te introduceren, wetende dat zij alleen recht
hebben hunne toonen te paren aan 't geen den
Christen heilig is“, — aldus Dr. PIKSON in
zijn „Tweede Voorbericht“.

4. J. M. BREDEE'S BOEKHANDEL-EN UITGEVER-
MIJ., Rotterdam, Oostmolenstraat 1.

De heer BREDEE zond ons ook nu weer zijn
rijken en fraai geillustreerde Catalogus van
Boekwerken, Uitdeelingkaarten, Zondagschool-
artikelen, Wandteksten, voor 1912-1913. Met
het oog op de naderende Feestdagen en Zon-
dagschool-uitdeelingen zal men goed doen
dezen nieuwen Catalogus te ontbieden.

Uit eenige, bij den Catalogus toegezonden
kinderboekjes, als HET BIJBELSCH PRENTENBOEK,
taferelen uit het O. en N. T.; THINIA of de
aantrekkingskracht van het Kruis; HET KERST-
GESCHENK DES KEIZERS; VERAET Het Gebod
eener Moeder; A. C. v. d. MAST Bronvleegje
en vlindertje; HERMIEB Dooer Liefde Gewonnen;
— blijkt, dat de heer Bredee ook nu weer ge-
zorgd heeft onze christelijke kinderlectuur van
keurige en fleurige en ook, wat inhoud betreft,
aantevenswaardige werkes te voorzien.

G.

Officiële Berichten.

Kort verslag van de vergadering der
cl. Alkmaar, gehouden 6 Nov. 1912.

Voorzitter Dr. v. d. Beek; scriba Dr. v. d.
Vliet; assessor Dr. J. Mulder.

Opening door den voorzitter. Gezongen wordt
Ps. 119: 1. Gelesen 1 Cor. 13: 1-13.

Credentiaal ondersocht. Notulen goedgekeurd.
Da. Dagevos wegens ziekte afwezig.

Schrijven van de classis E als antwoord op
verzoek van de cl. A om steun ter vervulling
der vele vacaturebeurten binnen haar ressort.
De classis raadt de cl. A aan, sich rechtstreeks
te wenden tot de kerken in de cl. E. Da. Stadig
wordt daarmede belast. Da. Mulder rapporteert
van de laatste Zendingvergadering. De kerk
van D. vraagt actie van ontslag voor haar
dienaar bij zijn vertrek naar IJlst en de classis
Sneek. Hem wordt sulc op de meest eervolle
wijze gegeven.

Consulent wordt van Dikshorn en Krabbendam,
Da. de Walle; van Kolhorn, Da. Stadig;
van Noord-Scharwoude, Da. v. d. Vliet.

Een verzoek van de kerk van H. om finan-
tieel steun wordt, na bespreking, door die
kerk teruggenomen. Collecten worden gefat.

Regeling vacaturebeurten: Schermerhorn Da.
Mulder; Krabbendam Da. v. d. Vliet; Noord-
Scharwoude Da. Dagevos, terwijl de Dienaren
des Woords van den Helder de kerken te
Dikshorn, Kolhorn, Wieringen en Anna-Paulow-
napolder zullen dienen.

Bij de rondvraag art. 41 deelt de kerk van
Heer-Hugowaard mede, dat 31 Oct. j.l. aldaar
een Chr. school werd geopend. De cl. verneemt
dit met blijdschap.

Deputaatschappen worden aldus geregeld:
hulpbehoevende kerken in de provincie: Da.
de Walle en Da. v. d. Vliet; ad examina en
ad approb.: Da. Stadig, Mulder, de Walle;
kerkvisitatie: Da. de Walle en Da. Stadig, primi;
Da. Mulder en Da. v. d. Vliet, secundi; hulp-
behoevende kerken in de classis: Da. de Walle, v. d.
Vliet en onderling Bisterker; regeling vacature-
beurten: de kerk van den Helder; zending: Da.
Stadig en Da. Mulder, primi, Da. de Walle en
Da. v. d. Vliet, secundi; collectie Theol. School
Da. v. d. Vliet; collectie Theol. Fac. V. U.;
Da. Dagevos; prov. studiefonds: Da. Mulder en
onderling Bisterker; art. XIII: Da. Stadig, sec.
Da. de Walle; evangelisatie: Da. Mulder en Da.
Stadig.

Volgende vergadering te Helder, 2e Woens-
dag van Febr. 1913. Roepende kerk: Alkmaar.
Da. v. d. Beek neemt met een hartelijk woord
afschied van de classis. Da. Stadig bidt hem
als oudste dienaar bij zijn heengaan des Heeren
zegen toe.

Da. de Walle eindigt met dankzegging. Voor-
zitter sluit de vergadering.

Op laat der classis,

J. MULDER, assessor A. t.

Buitenland.

N.-Amerika. Eenestaking die sym-
pathie verdient. Een energiek
protest.

Dezer dagen maakten de Amerikaansche
bladen melding van een eigenaardige staking.
Vier honderd meisjes te Brooklyn, „dress-makers“,
van beroep, hadden er blinde van, dat hun
directeur en andere mannelijke bedienenden dage-
lijks in hunne tegenwoordigheid den naam des
Heeren door vloeken ontheiligen. Zij protes-
teerden daartegen, doch dit baatte niet. Zij
besloten toen kracht aan hun protest bij te zetten
door het werk neder te leggen. In tegenwoor-
digheid van „ladies“ wordt in Amerika niet
licht gevloekt. Voor een „dame“ schijnt men
meer eerbied te hebben dan voor God. Maar
wellicht hield het mannelijk personeel van be-
doeld magazijn te Brooklyn de werkmajdes, die
onder hun opzicht arbeidden, niet voor „ladies“,

in elk geval, zij verkoken het vloeken niet te
laten, en daaruit vloede de staking voort.

Deze staking heeft mede ten doel om tot een
voorbeeld te dienen voor anderen. Men tracht
aan andere fabrieken en werkplaatsen tot gelijke
actie op te wekken. Men wil niet meer loon,
men heeft ook geen andere grieven, alleen ver-
langt dat het vloeken ophoude.

De (Amerikaansche) *Wachter* verheugt zich
zeer over dit opkomen voor de heiligheid van
's Heeren naam. Hij voegt er aan toe: „We
zijn een vloekende natie. We bidden niet meer.
Amerika, trots al zijn revival- en prayermeetings,
wordt meer en meer een biddeleloos land. De
gewoonte om bij de maaltijden te bidden, is
reeds dermate uitzondering geworden dat de
enkel die het nog nakomen, welhaast een
verdediging verschuldigd zijn tegenover anderen
die hen hierin bespied hebben. Het morgen-
en avondgebed met de huisgenooten raakt in
ontbruik en komt nog steeds meer op den ach-
tergrond. Is het een wonder dat we vloeken?
Immers is de mensch naar Gods beeld geschap-
pen, op God aangelegd. Er is in de ziel des
menschen een drang om den naam van God
op zijn lippen te nemen. Doet hij dit niet
biddende en met waar ontzag, zoo zal zijn
vondig hart hem dringen om Gods naam te
onthelven.“

Die bidt, vloekt niet. Die vloekt bidt niet.
Het niet-bidder is gewoonlijk een vloeker.“

En is niet te ontkennen, dat de Roomsche
kerk in N.-Amerika met beilistheid en vastheid
tegen sommige volksontreken optreedt en van
geen halfheid, van geen schikken en plooiën in
sommige oplichten wil weten. Zoo treedt zij
tegenover de toenemende gevallen van ech-
scheiding enz. kraaijer op dan menige Protes-
tantsche kerk.

Als een concreet geval van dapper protest
kunnen we het optreden van Kardinaal Caval-
lari te New-York noemen. Deze had in een
rondgaand schrijven krachtig gewaarschuwd tegen
de onsedelijke kleeddracht van vele vrouwen.

Toen hij nu op Zondag 8 Sept. in de St. Mar-
cus kerk voor een groot geheel optrad, merkte
bij een jonge dame op in een lichte, door-
schijnende „peek-a-boe dress“, van boven alles
bloot latend tot aan de borsten. Aanstonds
staakte hij den dienst en seide, dat hij niet
wilde voortgaan als deze vrouw de kerk niet
verliet. De dame beriep sich op de beelden, die
geheel zonder kleeding engelen en heiligen
voorstelden. Het mocht haar niet baten. Haar
werd nogmaals gelast de kerk onmiddellijk te
verlaten. Men vond echter een omleiding, die
om het halfnaakte lichaam der dame gelagen
werd. Daardoor werd de eergernis weggenomen
en de dienst kon voortgaan hebben.

Gemengd Nieuws.

Over het algemeen kan worden geklaagd, dat
het aantal jongelieden dat zich voor den dienst der
kerk voorbered, vermindert. Ook in de Episco-
pale kerk van Engeland was dit te zien, doch
gelukkig is daarin verandering gekomen. Eene
beweging tot aanmoediging van het gaar stude-
ren in de godgeleerdheid is niet sonder succes ge-
weest. Canon Pett van Canterbury schreef: „Twaalf
jaar geleden was het aantal van hen die tot den

dienst des Woords toegelaten werden, zeer vermin-
derd. Er bestond eens overtuiging dat er wel be-
schaafde, bekwaame en ernstige jongelieden waren,
die verheugd zouden zijn als zij tot dienaren der
kerk werden geroepen, maar welke de groote kos-
ten van eene universitaire opleiding daarvan
afhielden. Men maakte een uitvoerig plan om
zulke jongelieden te ontdekken en de besten uit
hen te kiezen, om ze dan daarna in staat te
stellen te studeren, door sommige leden
der kerk te bewegen de benodigde gelden voor
eene studie van drie of vier jaar te schenken. Deze
poging bleek succes te hebben. Terwijl in 1901
slechts 569 personen in Engeland en Wales geroe-
peld werden, klom dit aantal in 1911 tot 7114.

WINCKEL.

Door Kinderen.

HET GOEDE DEEL.

XXIX.

VREUGD EN VOORZORG.

Was alsoo voor Nederland 't gevaar afgewend,
geheel anders stond het ongelukkig in Duitsch-
land. Daar duurde de ellende nog altijd voort
en kwam het niet tot vrede, vóór de beide
partijen zoo goed als uitgeput waren.

Niet lang na de gebeurtenissen, waarvan wij
spraken in 't begin van het vorige hoofdstuk,
was het huwelijk van graaf Otto van Rothenfels
met jonkvrouwe Ada van Groenhevel met veel
feestelijkheid voltrokken. Dit gebeurde in het
zelfde Rhenen, waaraan voor Otto, gelijk wij
weten, zooveel herinneringen verbonden waren,
en welks predikant, volgens vroegere afspraak,
het huwelijk inzegend. Eigenlijk bestond daarin
destijds de sluiting van het huwelijk. Een
burgerlijk huwelijk, gelijk men het thans noemt,
waarop het kerkelijk huwelijk volgt, bestond
toen niet. Wilde men later weten waar en wanneer
iemand getrouwd was, dan kon men dat naden
in de zoogenoemde trouwboeken, die door den
koster van de kerk werden bijgehouden.

Niet lang na hun huwelijk vertrokken Otto
en zijn vrouw naar Duitschland met de stellige
belofte als het eenigszins kon, de familie in
Nederland weer eens te komen oproeken.
Gaarna had Ada haar ouders voor een poos
meegenomen naar Neurenberg, waaraan de reis
ging. Maar de oude heer, die, na een leven in
den krijg, reeds lang lijdend was, gevoelde sich
niet in staat de lange reis te doen. Trouwens,
als men weet dat de beste, schoon niet de
kortste weg, ruim twee weken tijds kon vorderen,
en dat de ploempe reitwegen van dien tijd
nu juist niet veel gemak boden, is 't begrijpelijk,
dat menigen tegen soo'n reis opzag. Daarbij
was het reizen in Duitschland toen lang niet
altijd veilig, en moest men soms zelfs een ge-
wapend geleide mede nemen.

Ongehinderd en in gezondheid mocht het
jonge echtpaar Neurenberg bereiken, waar oom
Koernraad hen hartelijk in zijn gastvrije woning
ontving. Niet minder hartelijk was het wel-
komen tusschen moeder en zoon. En toen de
laatste zijn jonge vrouw aan de oude gravin
voorstelde, zei deze: „De Heere zij geloofd, die,
nu mijn man werd weggenomen, mij een dochter
gegeven heeft, die Hem vreest.“

Te Neurenberg werd nogmaals het huwelijks-
feest gevierd, en wel veel prachtiger en schitter-
ender, dan in Nederland had plaats gehad.
Er verschenen vele heeren en dames van den
hoogen adel, aanzienlijke burgers uit Neurenberg,
en ook een aantal der vroegere medeleerlingen
van Otto, die hij uitdrukkelijk had genoodigd.
Velen echter verschenen niet: de oorlog had
hen reeds hier en daarheen verstrooid. Gaarne
zou men het feest op de goederen van Rothenfels
zelf gevierd hebben, doch de voorsichtigheid
verbod dit, wijl er allicht iets voor kon vallen,
dat de Regeering mis aangenaam was, en men
wist, dat er scherp werd toegezien. De graaf
sorgde echter, dat het zijn onderhoorigen aan
feestelijk onthaal niet ontbrak, al was er dan
ook geen sprake van een blijde inkomst van
den nieuwen besitter, gelijk vroeger.

Onder de velen, aan wie bericht van het
huwelijk was gesonden, behoorden ook de
burgemeesters of de besturen van vele plaatsen
in de Palts. Opstellig had Otto gezegd, dat
het bericht ook te Amberg bekend werd, de
ziet van de nieuwe regeering. Immers, 't was
de groote vraag, hoe deze laatste zijn komst
op zou nemen. Hij was een trouw dienaar
gewest van den nu verdreven keizer-
Frederik; had dezen in Bohemen ten dienste
gestaan en was een aanhanger van het Prote-
stantisch geloof, dat door de nieuwe regeering
zoo fel gehaat werd. Zoo het niet gewaagd zijn op
Rothenfels vast verblijf te kiezen?

De uitkomst was aanvankelijk echter beter,
dan men had durven denken. Tot antwoord op
het bericht kwam niet alleen een brief van
gelukwensching, maar ook werd te verstaan
gegeven, dat men zijn terugkeer op het vaderlijk
erfgoed met genoegen zien zou. Blijkbaar wilde
de regeering, die welbeschouwd door de Jezuïeten
werd geleid, nog eens beproeven, wat er met
sachtheid op de ketters te winnen was, eer
men harde maatregelen nam.

Zoo betrokken dan de jonge graaf en zijn
vrouw het oude slot van Rothenfels, waar ook
Otto's moeder nu haar intrek nam. Wat Magister
Becker betreft, die trouw op zijn post gebleven
was, ook hem werd vergund zijn werk voort te
zetten als „Evangelisch huisgeestelijke“. Hij
mocht dan vrij prediken voor allen die op het
slot woonden, of in dienst van den graaf
stonden.

Eenkele jaren gingen voorbij. Twee kinderen
kwamen het huisgezin vermeerderen, en zoowel
Otto als zijn vrouw mochten sich verheugen
in de liefde hunner onderhoorigen. De nieuwe
gravin wist, al was zij dan ook een vreemde-
ling, aller hart te winnen. Van buitenaaf schen
men met rust te zullen worden gelaten en Otto
hoopde reeds, dat althans voor hem en de zijnen
het gevaar voorbij zou zijn. Magister Becker
echter, die meer jaren en levenswijze had bezat,
vertrouwde de zaak niet en zei meermalen:
„'t Is nu stilte, maar er kan een storm volgen.“

Intusschen deed men wat men kon, om althans
de onderhoorigen van Rothenfels bij het Woord
Gods en het voorvaderlijk geloof te bewaren.
Nu en dan werden in het geheim samenkomsten
gehouden, waarin de leeraar vooring en de
kleine gemeente onderwees, bemoeidigde en
sterkte. Zooveel mogelijk bezocht hij de ver-
spreid wonende boeren, die allen trouw waren
gebleven aan de leer der Hervorming. In de
gesinnen werd dagelijks trouw gebruik gemaakt
van den Bijbel en het liederboek, die echter
daarna altijd weer zorgvuldig werden verborgen.
Want elk oogenblik kon een priester komen
en, als hij ze zag, de kettersche boeken weg-
nemen.

Een tijd lang ging het zoo voort, doch het
zou anders worden.

Op een herfstavond begaf de predikant, door
een der jagers van het kasteel vergezeld, zich

op weg naar een boerenwoning, die een half
uur ver lag. Toen zij die bereikten, was het
reeds geheel duister geworden. Slechts een enkel
lichtje voor een venster deed vermoeden, dat
hier een woning lag.

De twee wandelaars wisten echter ook in
den donker wel den weg. Zij gingen het huis
voorbij, langs de schuur achterom, en tikten
daar sachtjes aan een deur. Een luik